

Enige aanvullingen op de Flora van Vlieland

door

T. W. J. GADELLA

(Sectie Biosystematiek, Utrecht)

Hieracium peleterianum Mérat en de bastaard met *H. pilosella* L. werden door schrijver dezes nimmer op Vlieland waargenomen, dit in tegenstelling tot de aanvullingslijst op de flora van de Waddeneilanden (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1975). In het daarin geciteerde artikel (GADELLA, 1973) werd door mij gewezen op het voorkomen van de betreffende soort op Terschelling en het incidenteel bastaarden met *Hieracium pilosella* L. ter plaatse. Op de overige Waddeneilanden zijn *H. peleterianum* en bovengenoemde bastaard nimmer aangetroffen.

Overigens is *Hieracium pilosella* ook op Vlieland bijzonder interessant door de grote cytologische variatie. Hiermede gaan verschillen in voortplantingswijze gepaard.

Rondom het dorp Oost-Vlieland werden populaties en klonen van *H. pilosella* aangetroffen met de chromosoom-aantallen: $2n=36$, $2n=45$ en $2n=54$. De tetraploïden ($2n=36$) planten zich geslachtelijk voort, de pentaploïden apomictisch, de hexaploïden ($2n=54$) meestal apomictisch, maar soms bleken ongereduceerde eicellen (die ook het aantal $2n=54$ bezitten) wel bevrucht te kunnen worden. In de proeftuin te Utrecht werd het Vlielandse materiaal gekruist: uit de kruising $2n=54$ (vrouwelijk) \times $2n=36$ (mannelijk) werd een serie nakomelingen verkregen met $2n=54$ en enkele nakomelingen met $2n=72$. De planten met $2n=54$ waren geheel matroclien, d.w.z. leken exact op de moederplant, de planten met $2n=72$ waren intermediair in bepaalde opzichten. Tot dusverre werden de planten met $2n=72$ nog nergens in Europa in de natuur gevonden. Wel zijn planten met $2n=63$ bekend, maar deze zijn zeer zeldzaam in Europa. Dit voorjaar vond ik op Vlieland een serie *H. pilosella*-planten op het Vuurboetsduin, die door dit hoge chromosoom-aantal gekenmerkt werden. Zij bleken ook apomictische voortplanting te bezitten, evenals de oneven polyploïden met het aantal $2n=45$. Momenteel wordt in Utrecht onderzoek verricht om te bestuderen hoe planten met dit afwijkende chromosoom-aantal zouden kunnen zijn ontstaan.

Tevens wil ik vermelden dat *Ornithogalum umbellatum* L. op twee plaatsen door mij op Vlieland is gevonden. Deze planten weken onderling af in morfologische eigenschappen en werden derhalve ook aan cytologisch onderzoek onderworpen. Bij de Oude Eendenkooi werden triploïde ($2n=27$), laatbloeiende planten gevonden met armbloemige inflorescenties, aan de rand van het dorp werden bij het Armenhuis langs de wegrand pentaploïde ($2n=45$) planten aangetroffen, die eerder bloeiden met veelbloemige inflorescenties. De bollen van de triploïde planten vormen vele nevenbollen, die in „clusters” bij elkaar blijven zitten, aldus grote „pollen” vormend van ongeveer even lange en brede bolletjes. De bollen van de pentaploïden vormen kleine ronde nevenbollen, die als „kralen” langs de moederbol liggen. Dit is vooral in september heel duidelijk bij opgegraven planten te zien. De triploïden en de pentaploïden vormen zeer weinig zaden; niet alleen bleek dit bij het Vlielandse materiaal, maar ook bij enige honderden inheemse planten van diverse herkomst. De voortplantingswijze van de planten uit deze collectie wordt momenteel onderzocht en hierover zal elders worden gepubliceerd (GADELLA, 1976), evenals over de morfologische verschillen van onze inheemse rassen. Het is moeilijk te achterhalen of de planten van Vlieland ingevoerd of echt wild zijn.

Ranunculus ficaria L. is op Vlieland m.i. zeldzaam. Slechts één bloeiende plant werd door mij gevonden bij de werkhaven ten Oosten van het dorp op een dijk. Zij zou hier heel goed kunnen zijn aangevoerd.

Van *Veronica hederifolia* L. komt in de duinen ten Noorden van het dorp de hexaploïde „veld”-vorm voor ($2n=54$), die zich in morfologisch opzicht onderscheidt van de door mij niet op Vlieland aangetroffen tetraploïde „bos”-vorm ($2n=36$), die tot *Veronica sublobata* Fischer moet worden gerekend (GADELLA & KLIPHUIS, 1976).

Literatuur

- GADELLA, T. W. J., 1973. Enige floristische waarnemingen op Vlieland, *De Levende Natuur* 76, p. 256.
—, 1976. Cytotaxonomic studies in *Ornithogalum umbellatum* L. in the Netherlands (in voorber.).

- & E. KLIPHUIS, 1976. Some critical remarks on *Veronica hederifolia* L. in the Netherlands. Proceedings Kon. Ned. Ac. Wet., Series C 79, no. 1, p. 61—73.
- MENNEMA, J. & S. J. VAN OOSTSTROOM, 1975. Aanvullende gegevens op Gremmen en Kremers, De flora van de Nederlandse, Duitse en Deense Waddeneilanden, Gorteria 7 (9/10), p. 133—148.

Summary

The author reports the occurrence of *Veronica hederifolia* L. ($2n = 54$) and of *Ornithogalum umbellatum* L. ($2n = 27$, $2n = 45$) on the West Frisian Wadden island Vlieland. The pentaploids of *O. umbellatum* flower early and are many flowered, the triploids ($2n = 27$) are few flowered and flower later. The very rare apomictic heptaploid ($2n = 63$) cytotype of *Hieracium pilosella* L. has been found on the Vuurboetsduin near the village Oost-Vlieland. *Hieracium peleterianum* Mérat and the hybrid with *H. pilosella* have been recorded erroneously from Vlieland (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1975); both are only recorded from Terschelling.